

İLKÖĞRETİM ÖĞRENCİLERİNİN MÜZİK DERSİNE İLİŞKİN TUTUMLARI

By serpil umuzdaş

İLKÖĞRETİM ÖĞRENCİLERİNİN MÜZİK DERSİNE İLİŞKİN TUTUMLARI

Serpil UMUZDAŞ¹, Hamza Oruç KIZIKLI²

Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Devlet Konservatuvarı, Tokat/Türkiye

Öz: Amaç: Öğrenci tutumlarını belirlemek, mümkünse olumlu yönde etkilemek, öğrenciyi istendik bilgi ve beceri kazanımı sağlamasına yaklaştıracaktır. Bu düşünceyle başlatılan araştırma, ilköğretim öğrencilerinin müzik dersine ilişkin tutumlarının ölçülmesi amacıyla yapılmıştır. **Yöntem:** Araştırmanın çalışma grubu, Milli Eğitim Bakanlığın bağlı 2017-2018 eğitim- öğretim yılında Tokat ili Turhal ilçesinde bulunan İbni Sina İlköğretim okulu 6-7-8. sınıflarında öğrenim gören 225 (kız, 105; erkek, 120) öğrencidir. Araştırma, öğrencilerin tutumlarını saptamaya yönelik betimsel bir araştırmadır. Araştırmada, ilköğretim öğrencilerine Umuzdaş (2012) müzik dersi tutum ölçeği kullanılmıştır. Elde edilen veriler, ortalama tutum puanlarına göre yorumlanmıştır. **Bulgular:** Araştırma sonucunda; öğrencilerin müzik dersi tutumlarının genellikle olumlu olduğu saptanmıştır. Ayrıca 6-7-8. Sınıflar arasında 6. sınıf öğrencilerin müzik dersine ilişkin tutumu diğerlerine göre daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. **Sonuç:** Çalışmada ortalama puanlar yorumlandığında; öğrencilerin genel anlamda müzik dersine ilgi duyduklarını, müziği önemsediklerini görülmektedir.

Anahtar kelimeler: Müzik dersi, Tutum, İlköğretim, Öğrenci.

12

ATTITUDES OF ELEMENTARY SCHOOL STUDENTS TOWARDS MUSIC LESSONS

Abstract: Aim: Determining student attitudes and, if possible, influencing them in the positive direction may bring the student closer to achieving the desired knowledge and skills. This research was initiated with the aim of measuring the attitudes of elementary school students towards music lessons. **Method:** The study group was 225 (female, 105; male, 120) students studying in 6th-7th-8th grades in the academic year of 2017-2018 at İbni Sina Elementary School under the Ministry of National Education, located in the district of Turhal, Tokat province. The research is a descriptive study of students' attitudes. Umuzdaş (2012) music lesson attitude scale was applied to elementary school students in the research. **Results:** The data obtained were analyzed using average scores. The results of the study showed that elementary students' attitudes towards the music lesson were generally positive. Also, it is concluded that among the 6th, 7th and 8th grade students, 6th grade students have a higher attitude towards music lesson than the others. **Conclusion:** When the average scores in the study are interpreted, it is seen that the students are interested in music lessons in general terms and they care about music.

Key words: Music lessons, Attitude, Elementary school, Student.

¹ Sorumlu Yazar: Doç. Dr. Serpil UMUZDAŞ, Gaziosmanpaşa Üniversitesi Devlet Konservatuvarı, Tokat/Türkiye, sumuzdas@hotmail.com

² Hamza Oruç Kızıklı, Yüksek Lisans öğrencisi, Gaziosmanpaşa Üniversitesi Devlet Konservatuvarı, Tokat/Türkiye, hamzaoruckizikli@hotmail.com

GİRİŞ

Bireylerin yaşam boyunca edindikleri tüm öğrenmeler, onları öğrendikleri ile ilgili tutum oluşturmaya sevk eder. Bu eğilimler, onları bir şekilde tekrar etkilemektedir. Araştırmacılar, bilim insanı olarak; çeşitli alanlarda, düzeylerde ve bölgelerde tutumu araştırmaktadır. Özellikle eğitim bilimlerinde tutum, bir değişken olarak oldukça önemsenmekte, etkisel ve ilişkisel bağlamda yorumlanmaktadır.

Tutumların ölçülmesinin hedeflenen davranışların yönünün kestirilebilmesi açısından önemli olduğu varsayımı, hedeflenen davranış istendiğinde öncelikle tutumun değiştirilmesi düşüncesini güçlendirmektedir. Tutum ile davranış arasında güçlü bir ilişki olduğuna güvenildiğinde, tutumun davranış üzerinde, davranışın da tutum üzerinde etkisi olduğu düşünülmektedir. Buradan hareketle, tutumların davranışları değiştirebileceği veya tersi bir durumun söz konusu olabileceğini söylemek mümkündür (Özmenteş, 2006: 25).

Tutumlar olumlu ve olumsuz yönüyle düşünüldüğünde, müzik dersine yönelik olumlu tutuma sahip bir öğrencinin derse zamanında gelmesi, derse zevkle katılması, ilgi duyması, dersi isteyerek çalışması, karşısına çıkan sorunlardan kaçmadan çözmeye çalışması beklenirken; olumsuz tutuma sahip bir öğrencinin ders içeriğini anlamada güçlük çekmesi, derse katılmada direnç göstermesi, dersi önemsiz görmesi, sınıf içerisinde disiplin problemleri çıkarması ve devamsızlık göstermesi yaşanabilir. Öğrencinin derste başarılı olma durumunda, derse tutumunun olumlu olması muhtemeldir. Öğrencinin ders başarısı yüksekse olumlu tutumlara sahip olabilmektedir. (Öztopalan, 2007: 36).

Öğrencilerin dersle ilgili tutumları, eğitimcinin yöntem ve uygulamalarına da yön verebilmelidir. Nitekim Kocabaş (1997: 142), öğretme ve öğrenme etkinliklerinin öğrencilerinin müzik tutumlarının geliştirebilecek yönde planlanmasının öneminden bahseder. Böyle planlanarak yürütülebilen müzik eğitimi süreci, her yönüyle çıktıları başarılı kılar. Müzik dersinin hedeflenen başarıya ulaşmada planlama ve programa süreci içerisinde öğrenci ilgi, istek ve fikirlerinin ne derece önemli olduğu gerçeği kabullenildiğinde ancak sağlanacağı düşünülmektedir. İlköğretim müzik dersinin amacı, öğrencilerin her yönüyle gelişimini sağlamaktır. Bu süreçte öğrencilerin müzik yeteneğinin sağlıklı belirlenmesi ile iyi planlanarak yürütülen müzik eğitimi gerekliliği bulunmaktadır (Kocabaş ve Selçioğlu, 2006: 56).

Uçan (1994: 30) müzik eğitimini temelde müziksel bir davranış kazandırma, müziksel bir davranışı değiştirme süreci olarak tanımlamaktadır. Bu süreçte tutumların ölçülüp değerlendirilmesi ve değerlendirme bulgularının işe koşulması bir ihtiyaçtır.

AMAÇ

Bu araştırma, ilköğretim 6.7.8. sınıfta öğrenim gören öğrencilerin müzik dersine yönelik tutumlarını ölçmek amacıyla yapılmıştır.

KAPSAM

Araştırma MEB bağlı Tokat ili Turhal İlçesinde bulunan İbni Sina İlköğretim okulunda 2017-2018 güz döneminde, 225 (120 kız, 105 erkek) öğrencinin müzik dersine yönelik tutumunun ölçülmesini kapsamaktadır.

ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Araştırma ilköğretim öğrencilerinin müzik dersi tutumlarını belirlemeye ilişkin betimsel bir çalışmadır. Araştırmada tarama modelindedir.

Çalışma Grubu

Çalışma grubunu, Tokat ili Turhal ilçesinde bulunan Milli Eğitim Bakanlığına bağlı İbni Sina İlköğretim okulu 2017-2018 güz dönemine devam eden 225 (120 kız, 105 erkek) öğrenci oluşturmaktadır.

Tablo 1. Çalışma Grubunun cinsiyet dağılımı

Cinsiyet	Frekans	Yüzde
Kız	105	46,6
Erkek	120	53,4
Toplam	225	100

Tablo 1'deki gibi, öğrencilerin 105'i (%46,6) kız, 120'si (%53,4) erkektir.

Tablo 2. Çalışma Grubunun Sınıf Düzeyi dağılımı

Sınıf	Frekans	Yüzde
6. Sınıf	81	36
7. Sınıf	73	32,4
8. Sınıf	71	31,6
Toplam	225	100

Tablo 2'de görüldüğü gibi; çalışma grubunun 81'i (%36) 6. sınıf, 73'ü (%32,4) 7. sınıf, 71'i (%31,6) 8. sınıf ilköğretim öğrencileridir.

Veri Toplama Aracı

Araştırmada veriler Umuzdaş (2012) "Müzik Dersi Tutum Ölçeği" kullanılarak toplanmıştır.

Müzik Dersi Tutum Ölçeği

Araştırmada kullanılan Umuzdaş (2012) "Müzik Dersine İlişkin Tutum Ölçeği (MTÖ)", 5'li likert yapıda ve toplam 5 faktör 28 maddeden oluşmaktadır. Ölçeğin güvenirlik katsayısı Cronbach Alfa değeri .90'dır. Ölçekten alınabilecek en yüksek puan 140, en düşük puan 28'dir. Yüksek puanlar yüksek tutumu göstermektedir.

Verilerin Analizi

Ölçeğin uygulanmasıyla toplanan verilerin çözümü için SPSS 17.0 kullanılmıştır. Bu araştırmadan elde edilen verilerin değerlendirilmesi için frekans, yüzde ve aritmetik ortalama değerler kullanılmıştır.

Kuramsal Çerçeve

İlköğretim düzeyinde müzik dersini alan öğrencilerin, derse ilişkin tutumlarına ilişkin birçok araştırma (Gülsoy ve Bulut, 2016; Şahin ve Toraman, 2014; Koca, 2013; Varış ve Cesur, 2012; İnceel, 2011; Saruhan ve Deniz, 2011; Uluocak ve Tufan, 2011; Afacan, 2010; Kocaarslan, 2009; Otacıoğlu, 2007; Öztopalan, 2007; Kocabaş ve Selçioğlu, 2006; Nacakçı, 2006; Özmenteş, 2006; Kocabaş, 1997) yapıldığı görülmektedir. Öğrenci tutumlarını belirlemek, mümkünse olumlu yönde etkileyebilmek, öğrenciyi istendik bilgi ve beceri kazanımı sağlamasına yaklaştırabilecektir. Uçan (1994: 30) müzik dersinin genel amacının, müzik yoluyla kendini geliştirme ve gerçekleştirme olduğu ifadesi, alan yazında oldukça kabul görmüştür. Müzik dersine ilişkin tutumlar olumlu ise bu sağlanabilir. Tutum, bireyin önceki bilgilerine dayalı olarak kendine, bir olgu yada olaya ilişkin geliştirdiği tepkidir (İnceoğlu, 1993: 15). Bloom (1995: 123) öğrenci tutumunu, dersle ilgili olumlu düşünmek ve dersi sevmekten, olumsuz düşünme ve dersi sevmemeye uzanan bir nitelik olarak tanımlar (Koca, 2013: 210).

Alan yazında tutum üç boyutta incelenmektedir. Bunlar bilişsel, duyuşsal ve devinişsel boyutlardır. Bilişsel alan, kişinin olay veya olgular karşısında inançları, yorumları, karşılaştırma ve zihinsel düşünce süreçleridir. Duyuşsal alan, sevmeye, ilgi duyma, tepkide bulunma, değer verme gibi duyguların ifadesidir. Devinişsel alan ise bireyin el göz hareketleri gibi bedensel davranışlarıyla ilgili kavramdır. Genellikle psikolojide önemsenen tutumun, tüm eğitim alanlarında ve basamaklarında bir değişken olarak ölçümüne ihtiyaç duyulmaktadır.

Bir öğrencinin değiştirilmek ya da geliştirilmek istenen müziksel davranışı tutuma bağlı ise öğrencinin tutumunu değiştirmek hedeflenen davranışa ulaşmayı sağlayacaktır. Tutumla ilgili araştırmalar, tutumların ilk yaşlarda edinildiğini göstermektedir. Bu tutumlar, o konuda çok önem arzeden deneyim ya da yaşantı olmaz ise değişime göstermemektedir (Otacıoğlu, 2007: 135). Benzer şekilde Kocabaş (1997: 141) tutumun oluşumu ya da geliştirilmesi bakımından 12 ile 30 yaş aralığının önemine dikkat çekmektedir.

ARAŞTIRMANIN PROBLEMİ

Araştırmanın problem cümlesi ‘‘ İlköğretim öğrencilerinin müzik dersi tutumları nasıldır?’’ şeklindedir.

BULGULAR

Öğrencilerin MTÖ'den aldığı puanlarının genel dağılımı Tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 3. Çalışma Grubunun Ortalama Tutum Puanları

N	m	sd	Min	Max
---	---	----	-----	-----

6.sınıf	81	121,1358	15,34499	72,00	140,00
7.sınıf	73	117,7260	15,87299	80,00	140,00
8.sınıf	71	115,8310	12,82964	83,00	140,00
Toplam	225	1,9556	,82255		

Çalışma grubunu oluşturan öğrencilerin MTÖ'den aldıkları en düşük puan 6.sınıflar için 72, 7.sınıflar için 80, 8.sınıflar için 83'dür. Tüm sınıflarda tutum ölçeğinden alınabilecek en yüksek puanı alan öğrenci ya da öğrenciler bulunmaktadır.

Tablo 3'te görüldüğü üzere; öğrencilerin MTÖ'den aldığı ortalama tutum puanı 6.sınıflar için 121,13'dür. Bu değerden hareketle bu araştırmaya katılan 6. sınıf öğrencilerin müzik dersine ilişkin tutumlarının diğer sınıflara göre "yüksek düzeyde" olduğunu söylemek mümkündür.

7.sınıf öğrencilerinin MTÖ'den elde ettikleri ortalama tutum puanı 117, 72'dir. 7.sınıf öğrencilerinin puan ortalamasının 6.sınıf puan ortalamasına göre düşük, 8.sınıf puan ortalamasına göre daha olumlu olduğu görülmektedir.

8.sınıflar için MTÖ'den alınan puan ortalaması 115,83 ve standart sapma 12,82'dir. Diğer sınıflara göre müzik dersi tutumları bakımından daha homojen olduğu gözlemlenen sınıf, ortalama değer olarak en düşük tutum puanını elde etmiştir.

TARTIŞMA

Müzik eğitimi almakta olan öğrencilerin, müzik eğitiminden olabildiği kadar nitelikli yararlanabilmesi için planlanmadan değerlendirmeye sağlıklı basamaklarla ilerlenmelidir. Bu aşamalarda öğrenci kazanımlarına etkisi olabileceği düşünülen her değişken düşünülmelidir. Araştırma sonuçlarının işlevsel olarak kullanılabilmesi için sınıf düzeyi önemli bir değişken olarak görülmüştür. Bu nedenle, çalışmada; altıncı, yedinci ve sekizinci sınıf öğrencilerin müzik dersine ilişkin tutumları ortalama puanlarına göre karşılaştırılmıştır. Görüldüğü gibi; altıncı sınıf öğrencilerin müzik dersi tutumları, yedi ve sekizinci sınıf öğrencilerin müzik dersine ilişkin tutumlarına göre daha olumludur. Yaş durumları nedeniyle öğrencilerin tutumlarının farklılık gösterdiği düşünülebilir. Tutum belirlemeye ilişkin yapılan çalışma sonuçları, genellikle küçük yaşta öğrencilerin nispeten olumlu tutuma sahip olduğunu gösterir. Örneğin; Uluocak ve Tufan (2011), altıncı sınıf öğrencilerin müzik dersi tutumları ve etkileyen değişkenleri incelemek amacıyla yaptığı araştırmada, öğrencilerin müzik dersine olumlu bir tutuma sahip oldukları saptamıştır. Çalışma sonucuyla paralellik gösteren bu sonuç genel olarak literatür ile uyumludur.

Ortalama tutum puanları sınıflara göre karşılaştırıldığında görülmektedir ki, en düşük tutum puanı sekizinci sınıf öğrencilere aittir. Türk eğitim sisteminde düzeyler arası geçişe yönelik yapılan sınavlarda, sanat konularının ağırlığının bulunmaması bu duruma sebep olabilmektedir.

Müzik dersine ilişkin tutumların olumlu olması, müzik öğretmeni açısından istendik bir eğilimdir. Olumsuz tutumları belirlediğinde, ilgili öğrencinin ya da öğrencilerin durumu betimlenmelidir. Bunun yanı sıra eğitimcinin; kendini, yöntem ve uygulamalarını eleştirel olarak gözden geçirmesinde fayda vardır. Genel müzik eğitiminde öğrencilerin müzik dersiyile

ilgili algıları daha çok eğlence ve dinlenme üzerinedir. Hatta araştırmalara göre (Toraman, 2013; Umuzdaş, 2012; Gençel-Ataman ve Okay, 2009; Otacıoğlu, 2007; Kocabaş ve Selçioğlu, 2006; Nacakçı, 2006) diğer branş öğretmenlerinin, velilerin, okul yönetimin algısı ve beklentisi bu yönde olabilmektedir. Bu durumun varlığı öğrencinin tutumunu etkileyebilir. Burada eğitimcinin görevi, öğrenci ile birlikte ulaşılabilir çevreyi de bilinçlendirmektir. Bu bağlamda tüm eğitim paydaşlarına farkındalığı artırma yönünde işbirliği önerilmektedir.

SONUÇ

Çalışma sonucunda, ilköğretim düzeyi öğrencilerinin müzik dersine ilişkin genellikle olumlu tutumlara sahip oldukları görülmüştür. Çalışmada, elde edilen ortalama tutum puanları yorumlandığında; öğrencilerin genel anlamda müzik dersine ilgi duyduklarını, müziği önemsediklerini görülmektedir.

Tutum düzeyi belirleme ölçekleri, sonuçları bakımından en çok ilgili eğitimci için işlevli olacaktır. Makro düzeyde, araştırma sonuçlarından eğitimin tüm paydaşları fayda görebilir. Bu bağlamda ilköğretim düzeyi müzik eğitimine ilişkin, niteliğin artırılmasına yönelik çalışmaların planlamadan değerlendirmeye tüm basamaklarında, bu ve diğer ilgili bulgulardan yararlanılması önerilmektedir.

EXTENDED ABSTRACT

Introduction: All the learning that individuals acquire throughout life leads them to create attitudes about what they learn. These tendencies somehow re-affect them. As scientists, researchers are investigating attitudes in various fields, levels and regions. Determining student attitudes and, if possible, influencing them in the positive direction may bring the student closer to achieving the desired knowledge and skills. The statement that the general purpose of the music lesson is self improvement and actualization through music Uçan (1994,30) is quite accepted in the field. This can be achieved if attitudes towards music lessons are positive. Attitude is the cognitive, emotional and behavioral response and tendency that the individual organizes based on experience, motivation and knowledge of any social subject, object or event in the self or its environment (İnceoğlu, 1993;15). In other words, attitude is a psychological condition that is based on the individual's feelings, beliefs and values and varies(Phillips, 2003). Bloom (1995, 123) expresses student attitudes as " a single attribute that consists two poles ranging from having positive thoughts, showing positive emotional input characteristics about or liking the lesson to having negative thoughts towards a lesson, disliking the lesson or showing negative affective input characteristics" (Koca, 2013, 210). Uçan (1994, 30) defines the music education as basically the process of obtaining a musical behavior, changing a musical behavior. Measuring and evaluating attitudes in this process and putting the findings of the evaluation into practice is a necessity. **Aim:** Determining student attitudes and, if possible, influencing them in the positive direction may bring the student closer to achieving the desired knowledge and skills. This research was initiated with the aim of measuring the attitudes of elementary school students towards music lessons. **Method:** The study group was 225 (female, 105, male, 120) student studying in 6th-7th-8th grades in the academic year of 2017-2018 at Ibni Sina Elementary School under the Ministry of National Education, located in the district of Turhan Tokat province. The research is a descriptive study of students' attitudes. Umuzdaş (2012) music lesson attitude scale was applied to elementary school students in the research. Kaiser -Meyer Olkin value has been

measured as 0.94 and the inner co-efficiency as 0.90. 7 items, not fit to item correlation, have been canceled. 28 items occurred the scale. It's 16 positive and 12 negative items in the scale. The lowest score students receive from the MCAS for the working group is 72 for the 6th grade, 80 for the 7th grade, and 83 for the 8th grade. There are students, who had the highest score that could be taken at attitude scale, first in all grades. The data obtained were analyzed using average scores. **Findings and results:** The results of the study showed that the students' attitudes towards the music lesson were generally positive. Also, it is concluded that among the 6th, 7th and 8th grade students, 6th grade students have a higher attitude towards music lesson than the others. When the average scores in the study are interpreted, it is seen that the students are interested in music lessons in general terms and they care about music. The average attitude score of the students from the MCAS is 121.13 for the 6th grades. Based on this value, it is possible to say that the attitudes of 6th grade students participating in this research on music lessons are "at a high level" compared to other classes. The average attitude score of the students from the MCAS is 117.72 for the 7th grades. It is seen that the average score of 7th grade students is lower than the average of 6th grade students' points and more positive compared to the average of 8th grade students' points. The average attitude score of the students from the MCAS is 115.83 for the 8th grades and the standard deviation is 12.82. The class, which was observed to be more homogeneous with respect to music class attitudes than the other classes, achieved the lowest attitude score as the average value. As it is seen, sixth grade students' attitudes towards music lessons are more favorable than the attitudes of seventh and eighth grade students towards music lessons. It can be considered that the attitudes of the students differ due to their age. The results of the studies on attitude determination generally show that younger students have a relatively positive attitude. For example; Uluocak and Tufan (2011) found that primary school sixth graders had a positive attitude towards music lessons as a result of their research to examine the attitudes of sixth grade students to music lessons and some variables that affect these attitudes. This result, which is parallel to the result of the study, is in general compatible with the literature. When the average attitude scores are compared according to the classes, it is seen that the lowest attitude score belongs to the eighth grade students. The fact that the weight of the arts is not included in the examinations for the transition between the levels in the Turkish education system can lead to this situation. Positive attitudes towards music lessons are a desirable trend in terms of music teachers. When negative attitudes are determined, the situation of the student or the students concerned should be described. Besides, it is beneficial that the educator criticizes himself, his methods and practices. In general music education, perceptions of students about music lessons are more about entertainment and rest. According to the researches (Toraman, 2013; Umuzdaş, 2012; Gençel-Ataman and Okay, 2009; Otacıoğlu, 2007; Kocabaş and Selçioğlu, 2006; Nacaklı, 2006) the perception and expectation of other branch teachers, parents and school administrations can also be in this direction. This situation can affect the attitude of the student. The task of the educator here is to raise awareness of the accessible environment, together with the student. In this context, cooperation is proposed to raise awareness of all education stakeholders.

İLKÖĞRETİM ÖĞRENCİLERİNİN MÜZİK DERSİNE İLİŞKİN TUTUMLARI

ORIGINALITY REPORT

10%

SIMILARITY INDEX

PRIMARY SOURCES

1	www.j-humansciences.com Internet	44 words — 2%
2	Ozdemir Gokhan, Can Ciftcibası M.. "Effect of pop music on students attitudes to music lessons", Educational Research and Reviews, 2017 Crossref	41 words — 1%
3	www.eab.org.tr Internet	26 words — 1%
4	GÜVEN, Semra. "Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme Dersinin Kazandırdığı Yeterlikler Yönünden Değerlendirilmesi (İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Örneği)", Gazi Üniversitesi, 2006. Publications	22 words — 1%
5	es.scribd.com Internet	22 words — 1%
6	www.town.brookline.ma.us Internet	20 words — 1%
7	www.slideshare.net Internet	18 words — 1%
8	arastirmax.com Internet	16 words — 1%
9	www.researchgate.net Internet	12 words — < 1%

10	www.khsdergisi.com Internet	8 words — < 1%
11	tr.scribd.com Internet	8 words — < 1%
12	ÖZMENTEŞ, Sabahat. "İlköğretim öğrencilerinin evdeki müziksel ortamları, müzik dersine yönelik tutumları ve kişisel değişkenleri arasındaki ilişkiler", TUBITAK, 2012. Publications	8 words — < 1%
13	Jackson. <i>Encyclopedia of Multicultural Psychology</i> Publications	7 words — < 1%
14	Hersen. <i>Encyclopedia of Behavior Modification and Cognitive Behavior Therapy</i> Publications	6 words — < 1%
15	Clegg. <i>International Encyclopedia of Organization Studies</i> Publications	6 words — < 1%
16	ÇIBIK SERT, Ayşe, BAYRAM, Sümeyye and BEZCİ, Kevser. "Ortaöğretim Öğrencilerinin Kuvvet ve Hareket Konusundaki Kavramsal Anlama Düzeylerinin ve Tutumlarının İncelenmesi", Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi, 2015. Publications	6 words — < 1%

EXCLUDE QUOTES OFF

EXCLUDE MATCHES OFF

EXCLUDE BIBLIOGRAPHY OFF